

Kingdom of the Netherlands

Չ Ե Կ ՈՒ Յ Ց

**Գլոբալ Հիմնադրամի դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում
իրականացվող «ՄԻԱԿ վարակի կանխարգելում ԹՆՕ-ների
շրջանում» ծրագրի և մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող
շահառուների կարիքների գնահատման վերաբերյալ**

Բ.Երևան, Հայաստան

2017

Չ Ե Կ ՈՒ Յ Ց

Գլոբալ Հիմնադրամի դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում իրականացվող «ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելում ԹՆՕ-ների շրջանում» ծրագրի և մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող շահառուների կարիքների գնահատման վերաբերյալ

«Սույն զեկույցը հնարավոր է դարձել է իրականացնել «Նոր Սերունդ» Մարդասիրական ՀԿ-ի աջակցությամբ Վրաստանում Նիդերլանդների Թագավորության դեսպանատան ֆոնդերի հաշվին՝ «Հայաստանում ՄԻԱՎ-ին հակազդման համար ՔՀԿ-երի աջակցություն և հզորացում» ծրագրի շրջանակներում: Սույնի բովանդակությունը, արտահայտված տեսակետները և կարծիքները պատկանում են հեղինակին և հնարավոր է՝ չհամընկնեն «Նոր Սերունդ» Մարդասիրական ՀԿ-ի և Վրաստանում Նիդերլանդների Թագավորության դեսպանատան:

Հապավումների ցանկ	4
Նախաբան	5
Հետազոտության իրականացման ընթացակարգ	6
Քննարկվող ծառայությունների ցանկ	7
Հարցման արդյունքների վերլուծություն	8
<i>Ծառայությունների/ապրանքների հասանելիություն</i>	9-11
<i>Տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների որակի գնահատում</i>	13-14
<i>Տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների առաջնահերթությունների գնահատում</i>	14-16
Եզրակացություններ	17

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ԹՆՕ	Թմրամիջոցների ներարկային օգտագործող
ՀԿ	Հասարակական Կազմակերպություն
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՁԻԱՀ	ձեռքբերովի իմունային անբավարարության համախտանիշ
ՄԻԱՎ	մարդու իմունային անբավարարության վիրուս

ՆԱԽԱԲԱՆ

Վրաստանում Նիդերլանդների Միացյալ Թագավորության դեսպանատան ֆինանսավորմամբ՝ «Նոր սերունդ» մարդասիրական ՀԿ-ի կողմից իրականացվող «Հայաստանում ՄԻԱՎ-ի հակազդման համար քաղաքացիական հասարակության կառույցների աջակցություն և հզորացում» ծրագրի շրջանակներում, «Դրական մարդկանց հայկական ցանց» սոց. ՀԿ-ն իրականացրել է ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելմանն ուղղված ծառայությունների հասանելիության, որակի գնահատում և առաջնահերթությունների որոշում:

Հայաստանի Հանրապետությունում (ՀՀ) մարդու իմունային անբավարարության վիրուսով (ՄԻԱՎ) վարակվածության և ձեռքբերովի իմունային անբավարարության համախտանիշի (ՁԻԱՀ) դեպքերի արձանագրումն սկսվել է 1988 թվականից: ՀՀ-ում ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի համաճարակի վիճակագրությունը հետևյալն է՝ 1988թ. մինչև 2017թ. փետրվարի 28-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 2603 դեպք ՀՀ քաղաքացիների շրջանում, որոնցից 334-ը՝ 2014թ. ընթացքում, ինչն առավելագույնն է բոլոր անցած տարիների համեմատ: Մինչև 2005թ.-ը համաձայն պաշտոնական վիճակագրական տվյալների ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման հիմնական ուղին հանդիսանում էր թմրամիջոցների ներարկային օգտագործումը: Թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողները (ԹՆՕ) մինչ օրս համարվում են խոցելի խմբերից մեկը, որոնց շրջանում 2003թ.-ից սկսված իրականացվում են ՄԻԱՎ-ի կանխարգելման ծրագրեր: Ներկայումս համաձայն վիճակագրական տվյալների թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակի փոխանցումը կազմում է 24%: Թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով գրեթե բոլոր վարակվածները եղել են տղամարդիկ:

Գլոբալ հիմնադրամի դրամաշնորհային ծրագրի աջակցությամբ իրականացվող «ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելում ԹՆՕ-ների շրջանում» ծրագրի, ինչպես նաև մեթադոնային փոխարինող բորժում ստացող շահառուների կարիքների գնահատման նպատակով իրականացվել են հարցումներ նշված ծրագրերում ընդգրկված և ծառայություններ ստացած ԹՆՕ-ների շրջանում: Դրա անհրաժեշտությունը բխում է տրամադրվող ծառայությունների արդյունավետության բարձրացման, եղած ծառայությունների շրջանակի ընդլայնման նկատառումներից: Ստացված տվյալները հավաքագրվել են, վերլուծվել և ներկայացված են ստորև զեկույցում:

Հետազոտությունը ԹՆՕ-ների շրջանում իրականացրել է «Դրական մարդկանց հայկական ցանց» սոց. ՀԿ-ն, որը 2007թ.-ից սկսած իրականացնում է «ՄԻԱՎ-ով ապրող մարդկանց խնամքի և աջակցության տրամադրում» դրամաշնորհային ծրագիրը՝ ՁԻԱՀ-ի, տուբերկուլոզի և մալարիայի դեմ պայքարի Գլոբալ հիմնադրամի ֆինանսական աջակցությամբ: Կազմակերպության շահառուներն են հանդիսանում ՄԻԱՎ-ով ապրող մարդիկ, այդ թվում ԹՆՕ-ներ կամ նախկինում թմրամիջոց օգտագործողներ: Կազմակերպության գործունեության ընթացքում ԹՆՕ շահառուները հաճախ այցելում են ոչ ՄԻԱՎ-ով ապրող իրենց ընկերների հետ՝ խորհրդատվություն և աջակցություն ստանալու նպատակով:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳ

Հետազոտության նպատակ

Իրականացնել ՄԻԱՎ վարակի հակազդման ազգային ծրագրի շրջանակներում ԹՆՕ-ներին տրամադրվող ծառայությունների կարիքների գնահատում՝ տրամադրվող ծառայությունների որակի բարելավման և բացերի վերացման նպատակով:

Հետազոտության իրականացման ժամանակահատված. 01.04.2017-31.05.2017

Հետազոտության խնդիրներ

- ✓ ԹՆՕ-ների կարիքների առաջնահերթությունների վերհանում:
- ✓ ԹՆՕ-ներին տրամադրվող ծառայությունների բացերի բացահայտում:
- ✓ Նոր ծառայությունների անհրաժեշտության գնահատում:

Օբյեկտ

Հետազոտության օբյեկտ է հանդիսանում «ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի կանխարգելում ԹՆՕ-ների շրջանում» ծրագրի կողմից ծառայություն ստացած և մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողները:

Առարկա

Հետազոտության առարկա է հանդիսացել «ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի կանխարգելում ԹՆՕ-ների շրջանում» ծրագրի կողմից ծառայություն ստացած և մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողների գնահատականը:

Հետազոտության իրականացման վայր

Հարցումներն իրականացվել են Երևան և Վանաձոր քաղաքներում:

Հետազոտության մեթոդաբանություն

Հետազոտությունն իրականացնելու համար կիրառվել է տեղեկատվության հավաքագրման քանակական մեթոդներից հարցումը: Հարցումն իրականացվել է ստանդարտացված հարցաթերթիկով, որում ընդգրկված է եղել 34 հարց: Հարցումներն իրականացվել են «Դրական մարդկանց հայկական ցանց» սոց. ՀԿ այցելող ԹՆՕ-ների, նրանց ընկերների, Վանաձորի մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացողների շրջանում: Հարցումը իրականացվել է 120 արական սեռի ԹՆՕ-ների շրջանում: Կիրառվել է պատահական ընտրանքի մեթոդը: Քանակական տվյալների վերլուծություն իրականացվել է SPSS ծրագրով, որից հետո տրվել է ընդհանուր եզրակացություն:

Նախապես պլանավորված էր իրականացնել 3 ֆոկուս խմբային քննարկում: Հետազոտության անցկացման ընթացքում պարզ դարձավ, որ ԹՆՕ-ները հակված չեն խմբային քննարկումներում ընդգրկվել: Այսպիսով ֆոկուս խմբերի անցկացումը գործնականում հնարավոր չեղավ իրականացնել:

ՔՆՆԱՐԿՎՈՂ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Աութրիչ աշխատանք – գնահատվել է աութրիչ իրականացնող խորհրդատուների աշխատանքը

Սոցիալական աջակցություն – գնահատվել է երբևէ որևէ կազմակերպության կողմից տրամադրված սոցիալական աջակցության հասանելիությունը և անհրաժեշտությունը

Հոգեբանական խորհրդատվություն – գնահատվել է հոգեբանների աշխատանքը

Իրավաբանական խորհրդատվություն – գնահատվել է երբևէ որևէ կազմակերպության կողմից տրամադրված իրավաբանական խորհրդատվության հասանելիությունը և անհրաժեշտությունը

Մեթադոնային փոխարինող բուժում – քննարկվել է բուժման հասանելիությունը

Ներարկիչների և ասեղների տրամադրում – քննարկվել է վնասի նվազեցման ծրագրերի շրջանակում տրամադրվող ապրանքների որակը և հասանելիությունը

Պահպանակների տրամադրում - քննարկվել են թե ապրանքի որակը և թե ծառայության հասանելիությունը

Տեղեկատվական-կրթական նյութերի տրամադրում – քննարկվել են նյութերի որակն ու հասանելիությունը

Հարցումներն անցկացվել են «ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելում ԹՆՕ-ների շրջանում» ծրագրի շրջանակներում ծառայություն ստացած և մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող ԹՆՕ-ների հետ: Հարցման նպատակն էր իրականացնել «ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի կանխարգելում ԹՆՕ-ների շրջանում» ծրագրում ընդգրկված, մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող ԹՆՕ-ներին տրամադրվող ծառայությունների կարիքների գնահատում:

Հարցումն իրականացվել է 120 արական սեռի ԹՆՕ-ների շրջանում: Հարցման մասնակիցների տարիքային կտրվածքը 30-60 տարեկանն է: Նշենք, որ հարցմանը մասնակցած ԹՆՕ-ներից 51-ը մարզի բնակիչներ էին, իսկ 69-ը՝ ք. Երևանի:

Այսպիսով, հետազոտության մեջ ընդգրկված մասնակիցների 84,2%-ը հաճախ օգտվում է աուրիչ ծառայությունից, 25,8%-ը ստանում է մեթադոնային փոխարինող բուժում, 60,4%-ը հաճախ օգտվում է ներարկիչների տրամադրման ծառայությունից, 38,3%-ը հաճախ է օգտվում տրամադրվող պահպանակներից, հարցվող ԹՆՕ-ների 22,5%-ը հաճախ դիմում է հոգեբանական խորհրդատվության, 21,7%-ը սոցիալական աջակցությունից է օգտվում, 14,2%-ը հաճախ է դիմում իրավաբանական խորհրդատվության, իսկ 10%-ը հաճախ ստանում է տեղեկատվական-կրթական նյութեր:

Նշում. սոցիալական աջակցություն և իրավաբանական խորհրդատվություն ԹՆՕ-ները ստացել են, ոչ վնասի նվազեցման և ոչ մեթադոնային ծրագրերի շրջանակում, այս ծառայությունները տրամադրվել են բարեգործական այլ ՀԿ-ների կողմից

Աղյուսակ 1. ԹՆՕ-ների տարբեր ծառայություններից օգտվելու ցուցանիշն ըստ բնակության վայրի և տվյալ ծառայության դիմելիության

Տրամադրվող ծառայություններ	Բնակության վայր		Տվյալ ծառայությունից օգտվածների ընդհանուր քանակը	
	ք. Երևան	Մարզ	Բացարձակ թիվ	Տոկոս, %
Աուֆրիչ ծառայություն	57	44	101	84,2
Սոցիալական աջակցություն	12	14	26	21,7
Հոգեբանական խորհրդատվություն	17	10	27	22,5
Իրավաբանական խորհրդատվություն	13	4	17	14,2
Մեթադոնային փոխարինող բուժում	20	11	31	25,8
Ներարկիչների, ասեղների տրամադրում	41	32	73	60,4
Պահպանակների տրամադրում	24	22	46	38,3
Տեղեկատվական-կրթական նյութերի տրամադրում	7	5	12	10

Ծառայությունների/ապրանքների հասանելիություն

Անդրադառնալով տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների հասանելիությանը՝ 119 հարցվող նշել է, որ երբևէ դժվարություն չի առաջացել որևէ ծառայությունից օգտվելու դեպքում, սակայն 1 շահառու նշել է, որ սոցիալական աջակցություն ծառայությունից օգտվելիս դժվարություններ է առաջացել՝ կապված նպաստ ստանալու հետ:

Առանձնացնելով ներարկիչների տրամադրման ծառայությունը՝ կարող ենք նշել, որ վերջին երեք ամսում ներարկիչներ ստացել են բոլոր այն հարցվողները, ովքեր առհասարակ օգտվել են այս ծառայությունից՝ 60,4%-ը: Չնայած այս հանգամանքին հարցման մասնակիցների 95,8%-ը նշել է, որ թմրամիջոցի յուրաքանչյուր ներարկման ժամանակ օգտագործում է նոր ներարկիչ և ասեղ: Իսկ ներարկման ժամանակ նոր ներարկիչ և ասեղ չօգտագործող հարցվողների 80,9%-ը նշել է, որ մինչ թմրամիջոց

ներարկելը սպիրտով ախտահանում է ասեղները և ներարկիչները, իսկ 1 մասնակից նշել է, որ լվանում է: Կարևոր հանգամանք ևս, որ մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող ԹՆՕ-ների 3,3%-ը նույնպես նշել է, որ ստացել է ներարկիչներ և ասեղներ:

Վերջին 3 ամիսների ընթացքում պահպանակներ ստացել են հարցվողների 38,3%-ը, իսկ 61,7%-ը չի օգտվել այս ծառայությունից: Երբևիցե պահպանակ ստացած ԹՆՕ-ների 74%-ի համար տրամադրվող պահպանակների քանակը բավարար է, իսկ 36%-ը նշում է, որ իրենց համար բավարար չէ:

Աուրիչ ծառայությունից օգտված հարցվողների 96%-ը նշել է, որ իրենց համար աուրիչ ծառայությունը եղել է հասանելի, սակայն 4%-ը նշում է, որ իրենց հրաժարվել են ծառայություն տրամադրել, հետևաբար իրենց գնահատմամբ հասանելի չի եղել: Հարցման մասնակիցները չեն նշել, թե ինչն է եղել պատճառը:

Իրավաբանական խորհրդատվություն ստացած հարցվողներից բոլորը նշել են, որ իրենց երբևէ չեն հրաժարվել խորհրդատվություն տրամադրել՝ 100%:

Հոգեբանական խորհրդատվություն ստացած ԹՆՕ-ների 95%-ը նշել է, որ իրենց երբևէ չեն հրաժարվել հոգեբանական խորհրդատվություն տրամադրել, սակայն 5%-ը նշում է, որ իրենց հրաժարվել են տրամադրել խորհրդատվություն և արդյունքում այս ծառայությունը հասանելի չի եղել իրենց համար: Նշենք, որ հոգեբանական ծառայության ստացման մասին նշել են միայն մեթադոնային փոխարինող բուժման ծրագրում ընդգրկված ԹՆՕ-ները: Հարցման մասնակիցների 5%-ի պնդմամբ հոգեբանը մեծամասամբ չի եղել իր սենյակում կամ լինելու դեպքում պատճառաբանել է, որ զբաղված է:

Սոցիալական աջակցություն ստացած հարցվողների 97%-ը նշում է, որ իրենց երբևէ չեն հրաժարվել տրամադրել այս ծառայությունը, մինչդեռ 3%-ը նշում է նման խնդրի մասին: Հարցման մասնակիցները նշում էին, որ իրենց հրաժարվել են տրամադրել սննդի փաթեթ՝ պատճառաբանելով, որ այլևս չեն ստանում, հրաժարվել են նպաստ ստանալու համար աջակցել և հրաժարվել են միջնորդել, որպեսզի Հեպատիտ C-ի դեղերը ստանալու դեպքում զեղչեր կիրառվի իրենց նկատմամբ:

Մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող բոլոր մասնակիցները նշել են, որ իրենց համար հասանելի է մեթադոնային փոխարինող բուժումը՝ 100%: Այսպիսով, կարող ենք

եզրակացնել, որ ընդհանուր առմամբ հարցման մասնակիցների համար մեթադոնային փոխարինող բուժումը հասանելի է:

Քանի որ մինչև 2005թ.-ը համաձայն պաշտոնական վիճակագրական տվյալների ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման հիմնական ուղին հանդիսանում էր թմրամիջոցների ներարկային օգտագործումը և ներկայումս համաձայն վիճակագրության թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակի փոխանցումը կազմում է 24%, այդ իսկ պատճառով առաջնահերթ է ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ խորհրդատվություն տրամադրող ծառայությունների հասանելիությունը հենց ԹՆՕ-ների համար: Այսպիսով, հարցման մասնակիցներից բոլորը՝ 100%, նշել են, որ ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ խորհրդատվություն տրամադրող ծառայությունները միանգամայն հասանելի են իրենց համար և արդյունքում նրանց երբևէ չեն մերժել հետազոտություն անցնել ՄԻԱՎ-ի նկատմամբ: 120 հարցման մասնակից նշել է, որ հետազոտվել է ՄԻԱՎ-ի նկատմամբ և իմացել է հետազոտության արդյունքները:

Անհրաժեշտ է նաև նշել, որ հարցմանը մասնակցած ԹՆՕ-ների 70,8%-ը ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ տեղեկատվություն է ստանում հասարակական կազմակերպությունների միջոցով, 17,5%-ը այդ տեղեկատվությունը ստանում է ընկերներից և միայն 4,2%-ն է ստանում ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ տեղեկատվություն տեղեկատվական-կրթական նյութերի միջոցով:

Աղյուսակ 2. ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ տեղեկատվություն ստանալու աղբյուրները ԹՆՕ-ների շրջանում

Տեղեկատվության աղբյուր	Բացարձակ թիվ	Տոկոս, %
ՀԿ-ներ	85	70,8
Ընկերներ	21	17,5
ԶԼՄ-ներ	9	7,5
Տեղեկատվական-կրթական նյութեր	5	4,2
Ընդամենը	120	100,0

Հարցվողների 84,2%-ը նշել է, որ իրեն հետաքրքրում է բուժման հետ կապված տեղեկատվություն, 60,8%-ին դեղորայքի հետ կապված տեղեկատվություն է հետաքրքրում, 24,2%-ին առողջ երեխաներ ունենալու հետ կապված տեղեկատվություն և 7,5%-ին ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ գիտական տեղեկատվություն է հետաքրքրում:

Տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների որակի գնահատում

Տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների որակի գնահատումը երևում է ստորև աղյուսակում:

Աղյուսակ 3. Տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների որակի գնահատում

Տրամադրվող ծառայություններ	Պատասխաններ					
	Գոհ եմ	Մասամբ եմ գոհ	Եվ գոհ եմ, և գոհ չեմ	Մասամբ գոհ չեմ	Գոհ չեմ	Չեմ օգտվել
Աուֆրիչ ծառայություն	65,8%	5,8%	0,8%	4,2%	8,3%	15,8%
Սոցիալական աջակցություն	10%	8,3%	0%	0%	3,4%	78,3%
Հոգեբանական խորհրդատվություն	11,7%	5%	0%	0%	5,8%	77,5%
Իրավաբանական խորհրդատվություն	5%	6,7%	2,5%	0%	0%	85,8%
Մեթադոնային փոխարինող բուժում	25,8%	0%	0%	0%	0%	74,2%
Ներարկիչների, ասեղների տրամադրում	56,7%	3,7%	0%	0%	0%	39,6%
Պահպանակների տրամադրում	20%	5%	3,3%	0%	10%	61,7%
Տեղեկատվական-կրթական նյութերի տրամադրում	5,8%	1,7%	2,5%	0%	0%	90%

Խորհրդատվությունների որակի վերաբերյալ հարցվողների պատասխաններից կարող ենք կատարել հետևյալ վերլուծությունը, որ աուֆրիչ ծառայություն, սոցիալական, հոգեբանական և իրավաբանական խորհրդատվություն ստացած հարցվողների 97%-ը գոհ է խորհրդատվությունների որակից և փոփոխությունների կարիք չի տեսնում:

Այսպիսով, աուֆրիչ ծառայությունից օգտված հարցվողների 96,2%-ը նշել է, որ աուֆրիչ ծառայության տրամադրման ընթացքում աշխատակիցը պատասխանել է բոլորը հարցերին պատասխանում են և միայն 3,7%-ն է նշել, որ չեն պատասխանում: Իրավաբանական, սոցիալական և հոգեբանական խորհրդատվություններ ստացած ԹՆՕ-ների 97%-ը նշել են, որ իրենց հարցերին միշտ պատասխանում են, լսում են և

իրենց հուզող հարցի պատասխանը ստանում են, մինչդեռ 3%-ը առանձնացրել է նման խնդիրներ այս ծառայությունների տրամադրման ընթացքում:

Քանի որ խորհրդատվության որակը կախված է նաև այն հանգամանքից, թե որքանով է շահառուն հասկանում և ընկալում տրամադրվող տեղեկատվությունը, ուստի այս հարցին տրված պատասխանների արդյունքում պարզվեց, որ հարցվողների 68,3%-ի համար խորհրդատուի տրամադրած տեղեկատվությունը միշտ հասկանալի է, իսկ 25,8%-ի համար մասամբ է հասկանալի լինում: Կարևոր է նաև պարզել, թե ինչպես է վարվում շահառուն, երբ չի հասկանում տրամադրված տեղեկատվությունը: Այսպիսով, հարցվողների 67,5%-ը, երբ չի հասկանում խորհրդատուի տրամադրած տեղեկատվությունը խնդրում է նորից բացատրել, 16,7%-ը դիմում է ուրիշին, իսկ 15,8%-ը նախընտրում է լռել:

Մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող բոլոր մասնակիցները նշել են, որ գոհ են մեթադոնային փոխարինող բուժումից՝ 100%: Այսպիսով, կարող ենք եզրակացնել, որ ընդհանուր առմամբ հարցման մասնակիցների համար մեթադոնային փոխարինող բուժման որակի տեսանկյունից որևէ փոփոխության կարիք չկա:

Տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների առաջնահերթությունների գնահատում

Անդրադառնալով տրամադրվող ծառայությունների/ապրանքների առաջնահերթությանը՝ կարող ենք եզրակացնել, որ հարցմանը մասնակցած ԹՆՕ-ների համար առաջնային է համարվում մեթադոնային փոխարինող բուժումը՝ 86,7%, ներարկիչների և ասեղների տրամադրման ծառայությունը՝ 62,5% և աութրիչ ծառայությունը՝ 67,5%:

Աղյուսակ 4. Բյուջեի կրճատման դեպքում առանձնացված ծառայություններն ըստ առաջնահերթության

Ծառայություններ	Տոկոս, %
Աութիչ ծառայություն	67,5
Սոցիալական աջակցություն	36,7
Հոգեբանական խորհրդատվություն	19,2
Իրավաբանական խորհրդատվություն	5
Մեթադոնային փոխարինող բուժում	86,7
Ներարկիչների, ասեղների տրամադրում	62,5
Պահպանակների տրամադրում	19,2
Տեղեկատվական- կրթական նյութերի տրամադրում	0

Տրամադրվող ծառայություններից հարցվողները առանձնացրեցին 2 ծառայություն, որոնց կարիքը առավել շատ են զգում, արդյունքում պարզվեց, որ մեթադոնային փոխարինող բուժումը և ներարկիչների, ասեղների տրամադրումը այն ծառայություններն են, որոնց կարիքը շահառուները զգում են բոլորից առավել՝

- 80,8%՝ մեթադոնային փոխարինող բուժում,
- 55,8%՝ ներարկիչների, ասեղների տրամադրում:

Ընդհանրացնելով ամբողջը՝ ավելացնենք, որ նոր ծառայությունների և առաջարկությունների հատվածում հարցման մասնակիցներից 93,3%-ը նշել է, որ նոր ծառայությունների տրամադրման կարիք չի զգում, իսկ 6,7%-ը առանձնացրել է մի շարք նոր ծառայություններ, որոնց կարիքը զգում է՝ այդ թվում անվճար բուժ. ծառայություններ (մասնավորապես դիմաձնոտային վիրաբուժություն), մեթադոնային փոխարինող բուժման ընդլայնում:

Հարցման մասնակից ԹՆՕ-ներից 42,5%-ը հանդես է եկել առաջարկություններով՝ այդ թվում 6 մասնակից նշել է, որ առաջարկում է ԹՆՕ-ներին հասարակական տրանսպորտից անվճար օգտվելու հնարավորություն տրամադրվի, որպեսզի

կարողանան գնալ մեթադոնային փոխարինող բուժում ստանալու, 7 շահառու առանձնացրել է ԹՆՕ-ների անվճար բուժման տրամադրման կարևորությունը (մասնավորապես դիմաճնոտային վիրահատություն): Հարցման մասնակիցներից 8-ի համար անհրաժեշտ է որպեսզի մեթադոնային փոխարինող բուժումը ստանան շաբաթական կտրվածքով՝ ճանապարհային և ժամանակային դժվարություններից խուսափելու համար: 13 հարցվող, ովքեր մարզի բնակիչներ էին, առաջարկում են մեթադոնային փոխարինող բուժում ստանալ իրենց տարածքային պոլիկլինիկայում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ինչպես ցույց են տվել հարցման արդյունքները, հարցման մասնակիցները կարևորել են կանխարգելման և մեթադոնային փոխարինող բուժման ծրագրերի շրջանակում տրամադրվող ծառայությունները: Շահառուները հիմնականում գոհունակություն են հայտնել տրամադրվող ծառայություններից, այնուամենայնիվ պետք է ուշադրություն դարձնել հետևյալ առաջարկությունների վրա:

Ելնելով հարցման արդյունքներից երևում է, որ ԹՆՕ-ները տարբեր ՀԿ-ներից ստացել են իրավաբանական խորհրդատվություն և սոցիալական աջակցություն: Ծառայություններից օգտված շահառուները բարձր են գնահատել դրանց կարևորությունը: Սա նշանակում է, որ պետք է դիտարկել հնարավորությունը կամ գործող ծրագրերում նշված ծառայությունները տրամադրել կամ ուղղորդել այդ ծառայությունները տրամադրող այլ կազմակերպություններ:

Ինչ վերաբերում է հոգեբանական աջակցությանը, ապա դրա մասին նշել են միայն մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող ԹՆՕ-ները: Համաձայն նրանց կարծիքի այս ծառայությունը պետք է լինի ավելի հասանելի իրենց համար: Հոգեբանական ծառայության հասանելիությունը պետք է ընդլայնվի, ոչ միայն մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացող ԹՆՕ-ների, այլև կանխարգելման ծրագրում ընդգրկվածների համար՝ ստեղծելով այդ հնարավորությունը կամ գործող ծրագրերի շրջանակում կամ ներդնել հստակ մեխանիզմներ/պայմանավորվածություններ այլ կազմակերպությունների հետ, որոնք պատրաստ են տրամադրել նմանատիպ ծառայություններ ԹՆՕ-ներին: